

Appelsiner

Peter Dürrfeld

Under visse forhold kan man have svært ved at danne sig noget indtryk af, hvilken årstid man befinder sig i. Luften omkring En er grå på en måde, der lige så godt kan være mild december som skuffende sommer. De vejræssige omgivelser synes at gemme sig bag byens bygninger, de parkerede biler - eller ens eget uopmærksomme gemyt. Kroppen kan ikke registrere nogen temperatursvingninger, klimaet er kort sagt anonymt.

Således også denne dag, hvor jeg er kaldt til eksamen. Alene lokalernes størrelse, fornemmelsen af at befinde sig på en udstrakt og uigennemskuelig institution, neutraliserer så at sige alle meteorologiske fornemmelser. Vejret er mig akkurat lige så ubekendt som den eksamen, jeg står for tur til. Jeg kan dog på de øvrige eksaminanders udtalelser forstå, at det må dreje sig om en eksamen på ret højt niveau, i hvert fald anvender man hyppigt ord og vendinger jeg mildest talt ikke er fortrolig med. Nå, så du var oppe i.... og der følger nogle gloser, der synes at hidrøre fra et bestemt fags snævert afgrænsede terminologi. Fattede og forberedte - det afslører deres lasede og sønderstregede lærebøger - venter et par blegnæb i en niche på, at der skal blive deres tur. Noget i deres holdning lader mig dog forstå, at det først må være min stund, og efter nogen søgen på en uoverskuelig opslagstavle, der hænger overfor indgangen til eksaminationslokalet, kan jeg på en nusset, maskinskrevet liste konstatere, at det faktisk forholder sig sådan. Den

alfabetiske rækkefølge er ved sådanne lejligheder altid absolut.

At jeg ikke kender noget til eksamensniveauet, stoffet og det opgivne pensum, kan unægtelig give anledning til en kraftig nervøsitet. Men det er en nervøsitet, der bliver dæmpet af min fortrolighed med eksamen som sådan. Jeg kender jo dét der spil - hvor ofte har jeg ikke oplevet situationer som denne, læst og hørt om og grinet af eksamensvitser! Hvor velkendte er ikke begreber som det grønne bord, eksamensfeber, censortække og så videre, jo jeg er i en vis forstand på hjemmebane, og derudover kan jeg finde trøst i, at ubehaget - for gu' bliver det da ubehageligt - vil være overstået i løbet af cirka tyve minutter. Det fremgår nemlig også af omtalte eksaminationsliste, at man kalkulerer med tre overhøringer i timen, og - siger jeg til mig selv - det må vel være begrænset, hvor længe man kan få sig selv til "at file i liget". Og det galgenhumoristiske i denne kliché opmuntrer mig ligefrem, har jeg ikke min sunde fornuft og min ikke uefne humor at stå imod med? Ganske vist nærer jeg ingen illusioner om at kunne charmere mig gennem hele tyve minutters mere eller mindre streng overhøring, men med et åbent blik for situationens muligheder og et "smil på læben" vil jeg sikkert kunne sætte over mange forhindringer. Lad os nu se.

Jeg tager et par rastløse dansetrin hen ad den halvmørke gang. Som en sportsmand der varmer op før en vigtig kamp. Mine stæppende bevægelser fremkalder en spontan og lidt hektisk latter fra mine studiekammerater, og jeg føler mig fristet til at følge succesen op ved at skyggebokse ind mod eksaminationslokalet, men nu føler man

åbenbart, at morskaben går for vidt, og der bliver tyst omkring mig. En eksaminand, en albinotype af ubestemmelig alder, der efter hans flegmatiske udtryk at dømme tydeligt nok har sin seance derinde bag sig, ser på mig med et sært vidende blik. Som om han på forhånd ville frakende mig enhver mulighed for bare at slippe nogenlunde helskindet fra min optræden derinde, hvad bilder han sig ind?

Den næste! Ja, her har vi en anden eksamenskliché, ”den næste”, tandlægesituationen, patientens trøst i at det hele er overstået på et afgrænset stykke tid - nu beder eksaminator mig ved om at trække en seddel i det store lotteri. Måske vil man også berolige mig med bemærkningen om, at jeg roligt kan træde nærmere, for ”vi bider skam ikke”.

Jeg er kommet ind i noget, der kunne ligne et geografilokale - eller skulle man sige et auditorium, for rummet er både dybt og stort. Der står en globus på et højt skab i det nærmeste hjørne, den ligner et oldingehoved med bjergkammene springende frem i zigzag-mønster som årerne på en skaldet isse. Tavlen er renvasket, men godt nedslidt i øvrigt, og i den fjerne ende af lokalet har man ophængt en serie plancher, som det dog ikke er muligt at identificere på denne betydelige afstand.

Censor roder med nogle papirer, velsagtens for at give en kompetent facade. Ha ser søvniq og uinspireret ud, vi er kommet langt op ad dagen og så langt ned på eksaminationslisten, at bedømmelsen sikkert mere eller mindre foregår per rygmarv. Eksaminator vasker fore-

kommende sine hænder i lokalets kridttørre luft. Hvad står der mon på den seddel, jeg har fisket frem?

Appelsiner.

- Appelsiner, siger jeg.

- Javelså, siger eksaminator.

Jeg overvejer et kort øjeblik, om jeg skal ytre noget om, at det forhåbentlig er en appelsin, der her er faldet ned i min turban, men slår ordspillet hen.

- Ja, tavlen er til Deres disposition, siger eksaminator og slår ud med hånden. Eksamenslarge. - Og plancherne ligeså, tilføjer han.

Da jeg ikke har lyst til at begive mig ned i det ukendte land i baggrunden af lokalet, tager jeg et par skridt hen mod tavlen, mens jeg overvejer, hvorledes sagen kan gribes an. Hvad ved jeg om appelsiner? Ikke mere, end folk som flest ved om dét emne. Jeg kunne holde et radiocauseri om appelsiner, hvis jeg fik tid til at forberede det og i øvrigt blev udstyret med en stak håndbøger og nogle grammo-fonplader. Men ved denne lejlighed er kravene utvivlsomt mere eksakte. Det er klare, at jeg er tvunget til at tage et initiativ og forsøge at fastholde det, så længe det er muligt - forhåbentlig en tyve minutters tid. Appelsiner? Jeg fisker et stykke kridt op fra en beskidt metalbakke under tavlen og skriver så til venstre på den store, grønne tavleflade et markant stort A. Det må virke kompetent og indforstået, man skriver vel kun stort A for appelsiner, hvis man virkelig er inde i emnet.

Men jeg kan ikke klamre mig til et stort A i tyve minutter, så jeg eksamensrømmer mig og begynder - på højt niveau:

-Jeg vil tillade mig at anskue emnet fra to hovedsynsvinkler, nemlig for det første: markedsføringsperspektiv. Og for det andet: ulandsproblematik.

Der er stille i rummet. Ingen forargede eller opbremsende udbrud fra de to herrer ved det grønne bord, så jeg giver mig tid til at forevige disse to begreber på det endnu gabende tavleareal – ”forevige”, nåja, kridtskriften bliver vel kun stående, indtil der næste gang skal gøres klar til et nyt skridt ned gennem eksaminationslisten.

Markedsføringsproblematik og ulandsperspektiv, sådan. Jeg træder tilbage tor ligesom at få et overblik over det, der skal være de to støttestøtter i min redegørelse. Censor kradser forbavsende hurtigt en serie ord ned på sin hvide notesblok, og det er umuligt at afgøre, om der ligger nogen kritik af mig i den handling

Jeg begiver mig nu ud i markedsføringen - kan der være meget mere end et kvarters tid tilbage? Jeg fastslår, at A er en vare, der skal sælges. Dette indebærer en salgssituation, som vi kunne kalde ”SS”. Jeg sætter pile på tavlen mellem store A og lille ss, gør det mon indtryk? Købspris plus omkostninger er lig samlede udgifter, rasper jeg løs, og de samlede udgifter plus fortjeneste eller minus tab er lig med salgspris. Det er almene merkantile sandheder, der også må gælde for A, gør jeg distinkt opmærksom på.

Efter at have uddybet dette aspekt ved at demonstrere mekanismen tilbage fra salgspris til købspris – ”the other way round”, siger jeg for at krydre min redegørelse en smule og give fremstillingen et pift af anglosaksisk markedsføringsatmosfære - vil jeg eksemplificere yderlig-

ere, men eksaminator melder af på en måde, som jeg genkender som værende almindelig i slige tilfælde:

- Tak, der er udmærket.

Er det udmærket? Gid, det var så vel! Men jeg kan vel i det mindste opfatte hans udsagn som grønt lys til at gå videre med mit hovedpunkt nummer to:

- Vender vi os nu mod ulandsperspektivet...

Stedet er ikke til en politisk tale om den tredje verden, til en engageret personlig appel til de to lyttende herrer om at støtte de kræfter, der arbejder på at udjævne den kolossale kløft mellem rige og fattige lande - heller ikke, selv om denne sag netop nu synes mig uendeligt vigtigere end en skide eksamen i appelsiner, ja undskyld udtrykket - men lejligheden kalder snarere på en såkaldt saglig analyse af appelsinens rolle i de underudviklede områder på denne vores eneste klode. Jeg bliver derfor saglig og taler tørt om "den relevante frugt", antyder at der findes tonsvis af statistik, der kan underbygge mine påstande (men det er der vel ikke rid til at komme nærmere ind på) og forsøger at slå bro til mit hovedpunkt

nummer ét, således at jeg i min redegørelse får de to overordnede begreber til at hænge sammen på en rimelig og fornuftig måde - eller i det mindste til at supplere og belyse hinanden. Går det i grunden ikke ganske tåleligt, klarer jeg mig ikke omstændighederne taget i betragtning bedre end nogenlunde?

- Men hvad så med en nation som Israel? afbryder eksaminator, netop som jeg er ved at komme ind på fragtproblematikken.

Jeg standser min jævne, noget sindige talestrøm. Israel? Ja, tiden er måske inde til at trække et folkloristisk inddrag ind i min fremstilling og således give min præstation en smule kulør. Heller ikke ved en officiel lejlighed som denne kan det skade at komme et par boller i suppen, tænker jeg, foretager et nyt rømmetilløb og går i gang:

- Israel har navnlig på det juicemæssige område ydet en betragtelig indsats, der ikke bør forklejnes. Israelsk appelsinjuice betragtes af ikke så få aftagerlande som værende et seriøst produkt af uomtvistelig kvalitet, en vare man kan stole på! I de berømte store kibbutzer bliver appelsiner den dag i dag presset efter urgammel jødisk tradition: appelsinplukkerne danner nemlig kæde, med armene om hinandens skuldre og opsmøgede bukseben tramper de løs på de solmodne frugter, og så går det ellers derudad! Mens de stamper saften fri for skaller og kod, synger de deres stemningsfulde folkesange...

- Ja-eh... det er vist sherry, vi er inde på nu, afbryder eksaminator.

- Spanien, supplerer censor kort.

Han spiller sandelig sin rolle glimrende, den ældre, vrantne herre. Taksator gennem timer, en tavs tilhører, der kun sjældent lader et ord slippe over sine sagkyndige læber, men hvilken autoritet og kompetence har det så ikke, dette ene ord: Spanien.

- Åjah, siger jeg imødekommende. - Kennst du das Land, Wo die Apfelsinen bluhen. Et tysk citat for ligesom at glatte lidt ud på min sherryfadæse, mildne luften og Goestemme gemytterne lidt til humanistisk fordrage-

lighed. Men også eksaminator har sin rolle at spille, nemlig den at hjælpe en nødstedt elev over et farligt skær.

- Måske skulle vi se lidt på selve appelsinen? foreslår han i et tonefald, så jeg er ganske pi det rene med, at dét forslag kan jeg ikke komme udenom. Selve appelsinen. Das Ding in sich, som en tysk filosof engang sagde det. Hvem aner jeg ikke, gudskelov at man ikke er oppe i tysk filosofi, tænker jeg. og desuden er det vel næppe filosofiske betragtninger, man scorer points på i dette forum, mit Goethecitater er sikkert alt nok. Så jeg bestræber mig på at fastholde den saglige stil, jeg hidtil har forsøgt at anlægge gennem hele eksaminationen Jeg tillader mig at dele spørgsmålet om selve appelsinen op i to hovedaspekter, nemlig 1) form og 2) indhold. Denne opdeling er kendt inden for kunst og litteratur, så helt malplaceret kan de ti da for fanden vel heller ikke være, når talen er om appelsinen Jeg overvejer, om jeg også ska] nedfælde denne inddeling på tavlen, men dels vil jeg

nøddigt mistænkes for at trække tiden urimeligt ud, og dels er der alligevel forløbet ti minutters tid (eller måske mere?) af min overhøring, så jeg vælger i stedet at lade kridtet aftegne kompetente forkortelser:

$A = AS + AK + AS + AK.$

- Og hvad skal så det betyde? spørger eksaminator,

Dette spørgsmål kunne af en pessimistisk eksaminand opfattes som et udtryk for ærgerlig, ja måske ligefrem fortørnet forbavselse. Men jeg er tilbøjelig til at tro, at eksaminator simpelthen ønsker at checke, om der nu også er dækning bag min flotte formel. Eleven slynger noget ud, sender en prøveballon til vejrs - så må man se, om den kan

holde vand, som man siger. Sådan er spillereglerne nu engang, det er der ikke noget mystisk i. Og jeg har da også svar på rede hånd:

- Appelsinen er lig appelsinskræl plus appelsinkød plus appelsinsaft plus appelsinkerner, rasper jeg af mig. som et dydsmønster der bare kan sin lektie, - Ja, dermed er vi for så vidt ovre i det matematiske, og jeg skal nu demonstrere, at det i denne formel er muligt at sætte store A uden for en parentes.

Hvordan var det nu man gjorde, joh. det giver næsten sig selv:

$A=A(S+K+S+K)$... eller hvis vi vælger at reducere dette udtryk yderligere; $A = A (2S + 2K)$, ikke sandt - En appelsin består med andre ord af skræl, kød, kerner og saft. Jeg holder en kort pause, der skal markere, at jeg anser første del af spørgsmålet om selve appelsinen for besvaret. Og samtidig går der igen nogle kostbare sekunder, hvad der ikke er at foragte. Eksaminator er åbenbart med på noderne, for han fortsætter i samme skure:

- Ja tak, og formen?

- Ja, der vil jeg da meget gerne have lov til at fastslå, at hvad formen på en appelsin angår, da er den på det nærmeste rund.

Det kunne en radikal folketingsmand vist ikke have sagt bedre. Jeg griber igen fat om kridtstykket, klamrer mig ikke længere til det som en druknende til et halmstrå (!) og tegner nu en overdimensioneret appelsin, en kæmpemæssig cirkel, og nu er der næsten ikke mere plads på tavlen.

- Tegner vi for eksempel sådan en appelsin, som jeg her har skitseret, så vil vi kunne konstatere, at der i det

højeste kan blive tale om en afvigelse på fem procent fra cirkelns formel: $2\pi r$, det er jo omkredsens areal, det er da nemt at huske, to piger, hva' beha'r!

Jeg er egentlig ganske stolt over at kunne presse så meget mellemskoleviden Op fra underbevidsthedens dyb, og dét i en temmelig presset situation. Jeg foler, at jeg har kontrol med tingenes udvikling, min præstation må da befinde sig et godt stykke på den rigtige side af dumpegrænsen. Nu gælder det blot om at fastholde initiativet, ikke spille hasard, men køre sejren hjem på rutinen og overblikket.

- Måske skulle vi lige snuppe en formel mere, mens vi er så godt i gang, bræger jeg og går lidt ned i knæene for at kunne kradse den ned et sted i bunden af tavlen, hvor der endnu er plads.

$$AO=2\pi r >_< 5\%$$

Censor og eksaminator udveksler sigende blikke.

- Ti procent! siges der så upersonligt, at jeg ikke er klar over, hvem af de to herrer, der har sagt det.

- Ti procent, gentager jeg ... åhja, der er jo tale om en 5% afvigelse til *begge* sider, både den konkave side, og den kon... den anden side, og fem og fem er selvfølgelig ti, præcis som De siger det. Det var udmærket, De opdagede denne lille lapsus...

Jeg vil viske mit famøse femtal ud, men kan nu ikke finde det sted på tavlen, hvor jeg for få sekunder siden prentede formlen ned. Der er ved at indfinde sig en lidt pinagtig stemning i lokalet, og den må de to ældre herrer tage ansvaret for. Hvis de er utilfredse med et eller andet, burde de vel sige det rent ud, i stedet for at gemme sig bag

dette tykke panser af selvglad belæsthed og professionel kompetence, det ville i det mindste være fair. Her fægter man så tappert man formår, om ikke for Gud, konge og fædreland, så dog for sin eksamen, sin egen lille Hassan med de skæve ben, og så afbryder de én med pedantiske spørgsmål, som man ovenikøbet allerede har besvaret. Men måske er de to gamle mænd ved at være kørt træt, det har været en lang dag, og deres kondi er givetvis ikke den bedste. Måske kunne de trænge til en lille forfriskning, noget mundgodt, ja - hvorfor ikke en appelsin?

Jeg ser for mig i et glimt de to bedagede herrer med hver sin kolossale orangeskinnende Jaffa i gabet, gjort tavse af Sydens frugt. Og denne forestilling er så urkomisk, at jeg kommer til at sprutgrine og hastigt må fiske et lommetørklæde frem for at skjule mit latteranfald bag et fingeret nys.

- Atjuh, atjuh! råber jeg, hed om ørerne, og foretager et par besværgende bevægelser ud mod kridtstøvet foran tavlen. Mon man har gennemskuet min infantile opførsel?

Med noget besvær får jeg kantet en ny formel ind på tavlen, denne gang for cirkelns rumfang, udstyret med hvad jeg formoder må være de korrekte tal for den appelsinmæssige afvigelse, jeg giver et par skud på vægt og rumfylde - bare er skønsmæssigt SJUS, et slag på tasken, som man siger.

Men stemningen i det stort eksaminationslokale er mærkværdigt afladet. Det er som om man har bestemt sig for at slutte af, censor foretager ikke flere af disse hastige, respektindjagende skriblerier på sin notesblok, kuglepenen er allerede skubbet i position ved det næste navn på listen.

Mon ikke de tyve minutter er henrundet på indeværende tidspunkt, hver ting har jo sin tid. Jeg forsøger et sidste fremstød ved at runde min redegørelse af med en lille supermarkedanedkdote, der har med appelsiner at skaffe, men gennes så ud af rummet med en af de sædvanlige eksamensklicheer:

-Ja tak, så skal vi ikke plage Dem længere.

Tak for i dag. Tiden er gået.

Ingen af mine kammerater nærer lyst ril at udfritte mig om, hvad jeg var oppe i, hvordan jeg har klaret mig, om censor "sagde noget". I denne fase har hver mand nok i sit eget. Og selv har jeg hverken trang til at sidesteppe eller skyggebokse.

Og hvordan var så præstationen? Jeg er stadigvæk optimistisk, eller snarere sagt relativt optimistisk. Bør min gode disponering af stoffet ikke opveje den noget - lad mig bare indrømme det - blege afslutning? Og har jeg ikke udvist et vist fightermod, der må trække op i vurderingen, give et lille nok opad, hvis de skulle vakle mellem to karakterer derinde?

Jeg sætter mig i en vinduesniche og venter. Årstiden er lige anonym, vejret udenfor er nærmest institutionsagtigt.

Man har kaldt den næste ind, og der er stille. Disse vintrene føles forunderligt lune og somrene omvendt forbløffende kølige. Årstiderne kører ud i ét.

Jeg ved ikke, hvor lang tid der går i denne neutrale venteesituation. Egentlig er det uacceptabelt, at man endnu ikke har gidet ulejlige sig med at taksere min indsats derinde, og en forurettet harme stiger langsomt op i mig. Ganske vist indbilder jeg mig ikke at have kastet nye lys

over appelsinforskningen eller blot ydet en duksepræstation, men en karakter har jeg vel krav på. Og jeg er overbevist om, at den bør ligge på et acceptabelt gennemsnitsniveau. Hva' dølen nøler man efter?

Netop sum jeg har besluttet mig for at tage sagen i egen hånd og modigt rive døren til eksaminationslokalet op for at afkræve de herrer en kendelse, dukker den flegmatiske albinotype op foran mig og nikker på sin uhyggeligt vidende facon hen i retning af opslagstavlen ved siden af min niche. Jeg træder hastigt hen til virvaret af sedler og lapper med forordninger og bekendtgørelser og finder også den famøse liste, der indeholder mit navn. Og netop der har man tilføjet ... ikke nogen karakter, men en langt grusommere dom. Der er tegnet en pil ud for det sidste bogstav i mit navn, og efter pilen står der blot et enkelt ord, og det er ikke muligt at tage fejl af den frygtelige kendelse, man har afsagt:

Lærer.